

Θεολογική Ερμηνεία της Βυζαντινής Εικόνας της Κοιμήσεως της Θεοτόκου

Βασισμένο: α) στο βιβλίο «Ο Μυστικός Κόσμος των
Βυζαντινών Εικόνων» Χρήστου Γ. Γκότση
Εκδ. Αποστολική Διακονία,
β) σε παρατηρήσεις του Φώτη Κόντογλου

Η Κοίμηση της Θεοτόκου

Η Κοίμηση της Θεοτόκου

- Πρόκειται για μία πολυπρόσωπη εικόνα.
- Δύο πρόσωπα ξεχωρίζουν στην όλη παράσταση: Ο Χριστός και η Θεοτόκος.
- Ο Ιησούς με το ηγεμονικό του παράστημα.
- Το λιπόσαρκο σκήνωμα της Παναγίας.

Η Θεοτόκος

- Στην εικόνα δεσπόζει το νεκρικό κρεβάτι, όπου αναπαύεται η Παναγία με τα χέρια σταυρωμένα.
- Μπροστά στερεωμένο σε ένα απλό κηροπήγιο καίει ένα χοντρό κερί.

Ο Χριστός

- Πίσω από το νεκρικό κρεβάτι και στη μέση ακριβώς στέκει ο Χριστός με το σώμα σε περίεργη στροφή προς τα δεξιά, προς την κεφαλή της Μητέρας του.
- Στα χέρια του απλωμένα στην ίδια κατεύθυνση, κρατεί την ψυχή της, που έχει τη μορφή φασκιωμένου μωρού με τα χέρια σταυρωμένα.
- Τον τριγυρίζει δόξα.

Οι Άγγελοι

- Μέσα στη δόξα συνήθως είναι ζωγραφισμένοι στην κορυφή ένα εξαπτέρυγο.
- Σε μονοχρωμία τέσσερις άγγελοι που πλαισιώνουν το Χριστό με χειρονομίες και έκφραση λύπης στα πρόσωπά τους.
- Το εξαπτέρυγο στην κορυφή είναι ο αντιπρόσωπος των αγγελικών δυνάμεων που ύμνησαν την μετάσταση της Θεοτόκου.

Οι Πύλες του Ουρανού

- Πάνω ακριβώς από το Χριστό στην κορυφή του τόξου της εικόνας έχουν ανοίξει οι πύλες του ουρανού.
- Δύο άγγελοι, συνήθως σε μονοχρωμία, σκύβουν με σκεπασμένα χέρια για να πάρουν με τη σειρά τους την ψυχή της Θεοτόκου.

Οι Πύλες του Ουρανού

Οι Δώδεκα Απόστολοι

- Στην κεφαλή και στα πόδια του νεκρικού κρεβατιού είναι μαζεμένοι οι δώδεκα απόστολοι με εκφράσεις, στάσεις και χειρονομίες που δείχνουν βαθιά λύπη.
- Ο Πέτρος θυμιατίζει στην κεφαλή της Παναγίας.
- Ο Παύλος σκύβει στα πόδια της.

Οι Ιεράρχες

- Πιο πίσω διακρίνονται τρεις ιεράρχες με ανοιχτά βιβλία (συνήθως).
- Πρόκειται για τους τρεις από τους τέσσερις ιεράρχες που παραβρέθηκαν στην Κοίμηση της Θεοτόκου.
- Ο Ιάκωβος ο Αδελφόθεος, ο Ιερόθεος (ο οποίος συνήθως δεν εικονίζεται), ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης και ο Τιμόθεος.

Οι Τρεις Γυναίκες

- Αριστερά, στο βάθος, θρηνοούν τρεις γυναίκες.
- Οι γυναίκες μαζί με τους Αποστόλους και τους Ιεράρχες απεικονίζουν το σύνολο της Εκκλησίας, η οποία είναι παρούσα κατά την Κοίμηση.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός & ο Άγιος Κοσμάς ο Ποιητής

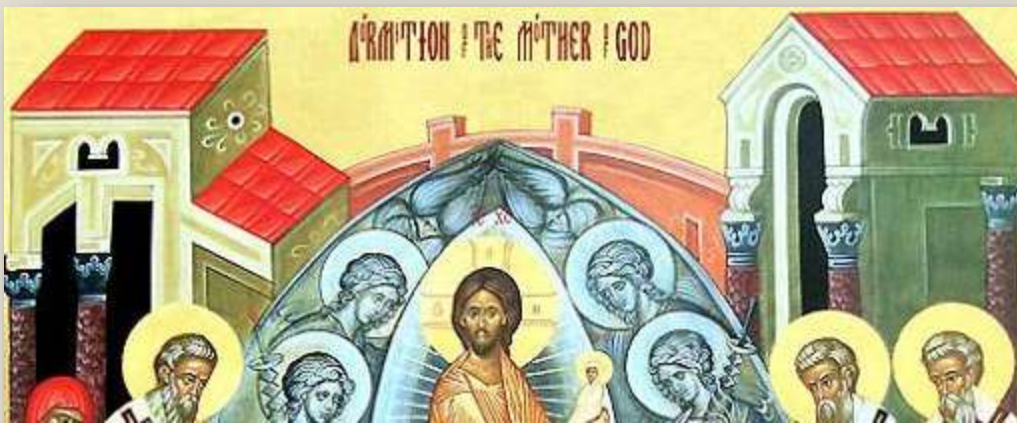

- Σε κάποιες εικόνες παρατηρείται ο αγ. Ιωάννης ο Δαμασκηνός στην δεξιά πλευρά της εικόνας.
- Κρατάει πάπυρο με τα εξής λόγια: «Άξιως ὡς ἔμψυχόν σε οὐρανὸν ὑπεδέξαντο οὐράνια Πάναγνε θεία σκηνώματα καὶ παρέστηκας...».
- Στην αριστερή πλευρά βρίσκεται ο ἅγιος Κοσμάς ο ποιητής.
- Κρατάει και αυτός χαρτί , στο οποίο αναγράφεται: «Γυναίκα σε θνητήν, ἄλλ' ὑπερφυῶς καὶ μητέρα Θεοῦ εἰδότες, πανάμωμε...».

Ο Περιβάλλον Χώρος

- Τη σύνθεση κλείνουν στο βάθος, πίσω από τις ομάδες των μαθητών, δύο συμβατικά αρχαιοπρεπα κτήρια. Ανάμεσα σ' αυτά διαβάζεται η επιγραφή Η ΚΟΙΜΗΣΙΣ ΤΗΣ Θ(ΕΟ)ΤΟΚΟΥ»

Τα Σύννεφα στον Ουρανό

- Σε μερικές εικόνες εικονίζονται στον ουρανό σύννεφα, που μετέφεραν τους αποστόλους στην Ιερουσαλήμ.

Ο Ιεφονίας

- Σε πολλές εικόνες της Κοίμησης ζωγραφίζεται και το επεισόδιο του αγγέλου, ο οποίος κόβει με το ξίφος του τα χέρια του *Ιεφονία*.
- Πρόκειται για κείνον τον Εβραίο που αποπειράθηκε να ρίξει στο έδαφος το λείψανο της Θεοτόκου.

Η Μετάσταση της Θεοτόκου

- Σε ορισμένες εικόνες παριστάνεται παράλληλα με όλα τα προηγούμενα και η Μετάσταση του σώματος της Παναγίας στον ουρανό.

Correggio
(Antonio
Allegri) The
Assumption of
Mary, 1526-
1528 From the
octagonal
cupola of the
Cathedral of
Parma

Δομήνικος
Θεοτοκόπουλος
*«Η Κοίμηση της
Παναγίας των
Ψαριανών»*,
1567, Εκκλησία
της Κοίμησης
της Παναγίας,
Ερμούπολη

El Greco
(Δομήνικος
Θεοτοκόπουλος),
The Assumption
of the Virgin,
1577–1579

El Greco
(Δομήνικος
Θεοτοκόπουλος)
The Assumption
of the Virgin

